

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GERGER / TÜRKİYE (No. 2)

(Başvuru no. 42436/98)

KAYITTAN DÜŞÜRME KARARI
(Dostane çözüm)

STRAZBURG

9 Mart 2004

İşbu karar nihai olup, şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Gerger / Türkiye (No. 2) davasında,*Başkan*

Nicolas BRATZA,

Yargıçlar

M. PELLONPÄÄ,

R. TÜRMEŖ,

R. MARUSTE,

S. PAVLOVSCHİ,

L. GARLİCKİ,

J. BORREGO BORREGO

ve ayrıca *Bölüm Yazı İşleri Müdür Vekili* F. ELENŞ-PASSOS'un katılımıyla, Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Bölüm), 2 Temmuz 2002 ve 10 Şubat 2004 tarihlerinde gerçekleştirilen kapalı müzakereler sonucunda, anılan son tarihte aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Davanın temelinde, bir Türk vatandaşı olan Haluk Bahri Gerger ("başvuran") tarafından 11 Haziran 1998 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") mülga 25. maddesi uyarınca Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yapılmış olan 42436/98 no.lu başvuru yer almaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosuna kayıtlı avukat K.T. Sürek tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") Mahkeme önündeki yargılamalar için bir temsilci görevlendirmemiştir.

3. Başvuran, ifade özgürlüğüne yapılan müdahale ve hakkında yürütölen yargılamaların hakkaniyeti konusunda şikâyetle bulunmuştur. Başvuran Sözleşme'nin 6. ve 10. maddelerine dayanmıştır.

4. Dava, Sözleşme'ye Ek 11 No.lu Protokol'ün 5 § 2 maddesi gereğince 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkemeye iletilmiştir.

5. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olmadığı, Yargıtay önünde sözlü duruşma gerçekleştirilmediği ve başvuranın ifade özgürlüğüne müdahale edildiğine ilişkin şikâyetler, 15 Haziran 2010 tarihinde Hükümete iletilmiş olup, geri kalan şikâyetler kabul edilemez olarak beyan edilmiştir.

6. Tarafların beyanlarını alan Mahkeme, 2 Temmuz 2002 tarihinde, başvurunun Hükümete iletilen kısmının kabul edilebilir olarak beyan edilmesine karar vermiştir.

7. Yazı İşleri Müdürü, 25 Şubat 2003 tarihinde, taraflara Sözleşme'nin 38 § 1 (b) maddesi uyarınca dostane çözüme varma girişiminde bulunmaları konusunda tavsiyede bulunmuştur. Başvuran ve Hükümet, davanın dostane çözümünün kabul edildiği resmi deklarasyonlar sunmuşlardır.

OLAYLAR

8. Başvuran 1948 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir.

9. Bir gazeteci olan başvuran, Türkiye'de günlük yayınlanan "Evrensel" isimli gazetede 30 Haziran 1995 tarihinde "OHAL ve ÇEKİÇ GÜÇ" isimli bir makale yayınlamıştır.

10. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin tek hâkimi, Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, 30 Haziran 1995 tarihinde, *Evrensel* gazetesinin 30 Haziran 1995 tarihinde yayınlanan nüshalarına el konulmasına yönelik ara karar vermiştir.

11. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde görevli Cumhuriyet savcısı, 3 Temmuz 1995 tarihinde, başvuranı ve gazetenin yazı işleri müdürünü, Ceza Kanunu'nun 312 §§ 2 ve 3 hükümleri uyarınca ırk ve

bölgeye dayalı ayırım yapmak suretiyle kin ve nefrete teşvik etmek suçuyla itham etmiştir.

12. Başvuran, 23 Eylül 1995 tarihinde, daha önce isnat edilen nefrete teşvik suçlamasıyla bağlantılı olarak Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinin hükmettiği başka bir mahkûmiyet kararından kaynaklanan bir yıl sekiz aylık hapis cezasının infazı sonrasında cezaevinden tahliye edilmiştir.

13. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 17 Kasım 1995 tarihinde, 27 Ekim 1995 tarihinde yürürlüğe giren 4126 sayılı Kanun uyarınca başvuranın hapis cezasını para cezasına çevirmiştir. Ceza daha sonra ertelenmiştir.

14. Bir tanesi askeri hâkim olmak üzere üç hâkimden oluşan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 15 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranın suçunu sabit bulmuştur. Mahkeme başvuranı bir yıl sekiz ay hapis cezasına ve 500,000 Türk lirası para cezasına mahkûm etmiştir. Başvuran *giyabında* mahkûm edilmiştir.

15. Yargıtay, 18 Kasım 1996 tarihinde, alt mahkemenin başvuranın savunmasını dinlemeden kendisini mahkûm etmemesi gerektiğini belirterek, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin kararını bozmuştur.

16. Dava İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine iade edilmiştir.

17. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 29 Aralık 1997 tarihinde, Ceza Kanunu'nun 312 §§ 2 ve 3 hükümleri uyarınca bir kez daha başvuranı mahkûm etmiştir. Mahkeme, dava konusu makalenin bir bütün olarak değerlendirildiğinde ırklar ve bölgeler arasında ayrıma dayalı kin ve nefrete teşvik suçunu teşkil ettiğine karar vermiştir. Mahkeme, Ceza Kanunu'nun 312 §§ 2 ve 3 hükümleri uyarınca başvuranı bir yıl sekiz ay hapis cezasına ve 500.000 Türk lirası para cezasına mahkûm etmiştir.

18. Başvuran, 12 Ocak 1998 tarihinde, Yargıtay'a temyiz talebinde bulunmuştur.

19. Yargıtay, 16 Mart 1998 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin 29 Aralık 1997 tarihli kararını onamıştır.

20. Başvuran, 17 Ağustos 1998 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine bir dilekçe sunmuştur. Başvuran, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından mahkûm edilmesi nedeniyle tutuklu bulunduğu sürenin, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından karar verilen hapis cezasından düşürülmesini talep etmiştir.

21. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 11 Eylül 1998 tarihinde, başvuranın talebini kabul etmiş ve bu nedenle başvuran cezaevine girmemiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

22. Başvuranın temsilcisi tarafından imzalanan aşağıdaki deklarasyon, 22 Temmuz 2003 tarihinde Mahkemeye ulaşmıştır:

“1. Türkiye Hükümetinin, 42436/98 no.lu başvuruma ilişkin olarak dostane çözümün sağlanması amacıyla şahsıma karşılıksız olarak (*ex gratia*) 7.000 (yedi bin) avro ödemeye hazır olduğunu bildirmek isterim. Davayla ilgili her türlü maddi ve manevi zararı ve ayrıca yargılama masraf ve giderlerini karşılayacak bu tutar, benim adıma açılan bir banka hesabına, ödeme tarihinde geçerli döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere Avro olarak ödenecektir. Ödenmesi gereken her türlü vergiden muaf olan bu tutar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesi uyarınca Mahkeme tarafından kararın alındığı tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenecektir.

2. Teklifi kabul ettiğimi ve işbu başvurunun olayları açısından Türkiye aleyhine başka bir iddiada bulunmaktan feragat ettiğimi belirtmek isterim. İşbu metnin davanın nihai çözümünü teşkil ettiğini beyan ederim.

3. İşbu deklarasyon, Hükümet ve şahsımın ulaştığı bir dostane çözüm bağlamında yapılmaktadır.

4. Buna ilaveten, Mahkemenin kararını vermesi sonrasında, Sözleşme’nin 43 § 1 maddesi uyarınca davanın Büyük Daire’ye gönderilmesi talebinde bulunmayacağımı taahhüt ederim.

İstanbul, 9 Temmuz 2003”

23. Mahkeme, 31 Ekim 2003 tarihinde, Hükümetten aşağıdaki deklarasyonu almıştır:

“1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, başvuranın 42436/98 no.lu başvurusuna ilişkin olarak dostane çözümün sağlanması amacıyla kendisine karşılıksız olarak 7.000 (yedi bin) avro ödenmesi teklifinde bulunduğunu beyan ederim. Davalarla ilgili yargılama giderlerini de karşılayan bu tutar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 39. maddesi uyarınca, Mahkeme tarafından verilen karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde, başvuranın adına açılan bir banka hesabına, yansıtılabilir her türlü vergiden muaf olmak üzere avro olarak ödenecektir. Bu ödeme davanın nihai çözümünü teşkil edecektir. Söz konusu tutarın belirtilen üç ay içerisinde ödenmemesi durumunda, Hükümet, çözüme varılana kadar, bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz ödemeyi taahhüt etmektedir.

2. Mahkemenin Ceza Kanunu’nun mülga 312. maddesi kapsamındaki kovuşturmalara ilişkin davalarda Türkiye aleyhine verdiği kararlar, Türk hukuku ve uygulamasının Sözleşme’nin 10. maddesi uyarınca Sözleşme gereksinimlerine uyumlu hale getirilmesi gerektiğini açıkça göstermiştir. Bu durum, somut davanın temelindeki müdahalede de yansıtılmıştır. Bu kapsamda, 4744 sayılı Kanun ile 312. maddede Hükümet tarafından değişiklikler yapılmıştır. Hükümet, değişikliğe tabi tutulan 312. maddenin, Mahkeme içtihadında yorumlandığı üzere, Sözleşme’nin 10. maddesinin koşulları doğrultusunda uygulanmasını sağlamayı taahhüt eder.

Hükümet, ilgili Sözleşme standartlarına ilişkin hâkim ve savcılara eğitim düzenlenmesi de dâhil olmak üzere, gerekli bütün ulusal hukuk ve uygulama reformlarının uygulanmasına devam edecektir.

3. Hükümet ayrıca, somut davada olduğu gibi dava koşullarına uygulayacağı, 23 Temmuz 2001 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Geçici Kararda (ResDH(2001)106 yer alan bireysel tedbirlere atıfta bulunmaktadır.

4. Hükümet son olarak, Mahkeme kararının verilmesi sonrasında, Sözleşme’nin 43 § 1 maddesi uyarınca davanın Büyük Daire’ye gönderilmesi talebinde bulunmayacağını taahhüt eder.

Ankara, 27 Ekim 2003”

24. Mahkeme, taraflar arasında varılan anlaşmayı dikkate almaktadır (Sözleşme'nin 39. maddesi). Mahkeme, çözümün temelinde, Sözleşme ve Protokolleri kapsamında tanımlanan insan haklarına saygı ilkesinin yer aldığı kanısındadır (Sözleşme'nin 37 § 1 maddesinin *son cümlesi* ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 62 § 3 maddesi).

25. Dolayısıyla, davanın kayıttan düşürülmesini uygun bulmuştur.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE

1. Başvurunun kayıttan düşürülmesine;
2. Tarafların, Büyük Daire önünde yeniden yargılama gerçekleştirilmesi talebinde bulunmayacakları taahhüdünün dikkate alınmasına *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 9 Mart 2004 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Françoise ELEN-PASSOS
Yazı İşleri Müdür Vekili

Nicolas BRATZA
Başkan